

УДК 811.163.42'373.43

## РОЗВИТОК ХОРВАТСЬКОЇ НЕОЛОГІЇ: ДОСЯГНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

Ольга Ткачук

*Національний музей у Львові імені Андрія Шептицького,  
відділ рукописів і стародруків,  
просп. Свободи, 20, Львів, Україна, 79008,  
тел. (032)2358856,  
e-mail: fedoryshyn\_olia@yahoo.com*

У статті здійснено огляд становлення неології як окремого розділу хорватського мовознавства, проаналізовано різні погляди мовознавців на проблему оновлення і поповнення хорватської лексики на різних історичних етапах розвитку мови, а також вивчене питання відображення хорватських неологізмів у сучасних лексикографічних працях.

*Ключові слова:* хорватська неологія, неологізм, лексикографія.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2018.69.9302>

Наукові підвалини сучасної хорватської неології як розділу мовознавства, що вивчає неологізми, були закладені доволі давно. Перші розвідки, які стосувалися вивчення нової питомої лексики, почали з'являтися ще у XVII ст., коли хорватські письменники та філософи, серед яких – один із перших хорватських пуристів Павао Ріттер Вітезович, головним принципом розвитку словникового складу хорватської мови проголосили “очищення від іншомовних елементів, крім тих, які зумовлені потребами [хорватської] культури” [35: 91]. У XVIII ст. ідею очищення хорватської (славонської) лексики від чужорідних елементів, насамперед турцизмів, відстоював письменник і мовознавець Матія Антун Релькович, який, зокрема, у передмові до “Славонсько-німецької граматики” для виявлення та згодом усунення слів іншомовного походження пропонував звертатися до порівняльного аналізу лексики різних слов'янських мов: “Nike Ricsi za poznati jesuli prave Slavonske, illisu od Turakah ostalle, prigledaosam Ricsnik Dalmatinski, Htrvatski, Pemski, i Poljski, i gdisam nashao, da ovi Narodi jednu Rics, illi svi, illi najposli dva, jednako izgovaranju, onusam i ja uzeo, i u moj Ricsnik, za pravu Slavonsku postavio, imajuchi za mene Svidocsanstvo tolikih Narodah Slovinskih, iz ovega takojer sudim, da oveh ricsi i nasha Slavonia, kako drugi Narodi izgovaraju, bi izrechi imala, a Turske i inostranske odbaciti morala” [26: XIV].

У XIX ст. основне джерело питомого лексичного матеріалу, який мав замінити запозичення з німецької, турецької та італійської мов, яких у хорватському лексикононі того часу було чимало, науковці, вбачали в давній літературі (цю ідею обстоював письменник, представник Речкої філологічної школи Фран Курелац) [19: 18], а також

у хорватських діалектах чи інших слов'янських мовах (на цій позиції наполягав мовознавець, представник Загребської філологічної школи Адольфо Вебер Ткалчевич) [34: 444].

На початку XIX ст. в Хорватії, яка на той час була частиною Австро-Угорської імперії, почалося національне відродження, що отримало назву Іллірійського руху. Прихильники ілліризму свою основну мету вбачали у створенні держави південних слов'ян – Іллірії з єдиною літературною мовою. Саме у цей період розпочався важливий етап у розвитку хорватської лексикографії. Автори перших перекладних словників намагалися зменшити кількість запозиченої лексики у хорватській мові шляхом її заміни питомими новотворами або словами, запозиченими з діалектів та інших слов'янських мов, передусім з чеської, яка у першій половині XIX ст. уже набула ознак літературної<sup>1</sup>. До лексикографічних праць цього періоду, які містять чимало неологізмів, багато з яких вживається в хорватській мові й сьогодні, належать “Deutsch-ilirisches Woerterbuch” Івана Мажуранича та Йосипа Ужаревича [17] та “Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenoga nazivlja” Богослава Шулека [31]. На думку дослідника Златка Вінце, саме зі словника І. Мажуранича та Й. Ужаревича до хорватської мови потрапили слова, які зараз входять до ядра її словникового складу: *časopis, dnevnik, kazalište, sveučilište, olovka* та ін. [35: 253]. Щодо Б. Шулека, його вважають “батьком” хорватської термінології, “який для хорватської мови, щодо її лексики, зробив значно більше, ніж багато його попередників та лексикографів майбутніх поколінь” [19: 20]. У зазначеному вище словнику Б. Шулека [31] з'явилося багато нових хорватських слів, якими лексикограф запропонував замінити запозичені чи кальковані з німецької і латинської мов терміни. За відсутності питомого відповідника, Б. Шулек, як і інші лексикографи, звертався до лексичного матеріалу інших слов'янських мов, передусім чеської та словацької, що було зумовлено як традицією, започаткованою іллірійцями, так і походженням мовознавця, який народився у Словаччині у м. Суботіште, (*narječje, uspjeh, pokus*) чи хорватських діалектів (*drobiš, duha* – кайкавський діалект, *klesar, kupelj* – чакавський діалект [18: 199]). За відсутності відповідної лексеми в інших джерелах, мовознавець пропонував власні новотвори (*pecivo, polazište, sušilo, cjedilo*) тощо. Ставлення до лексики, яку запропонував Б. Шулек, було неоднозначним у різні періоди розвитку хорватської мови. Особливо негативним воно було за часів СФРЮ і функціонування об'єднаної сербсько-хорватської мови, з огляду на виразно питоме походження цієї лексики. Після 1990 р. чимало лексем, які запропонував Б. Шулек, з периферії повернулися до ядра

<sup>1</sup> На початку XIX ст. в Хорватії, яка на той час була частиною Австро-Угорської монархії, почалося національне відродження, яке отримало назву Іллірійського руху. Прихильники ілліризму свою основну мету вбачали в створенні держави південних слов'ян – Іллірії з єдиною літературною мовою. Основою цієї мови, на думку іллірійців, повинен був стати штокавський діалект та мова, якою писали свої літературні твори письменники Дубровника. З огляду на історичну та політичну ситуацію, хорвати до XIX ст. не мали уніфікованої графічної системи та внормованої літературної мови, єдиної для різних регіонів. На відміну від Хорватії, процес національного відродження у Чехії розпочався дещо раніше – наприкінці XVIII ст., а відтак, у першій половині XIX ст. на основі уніфікації місцевих діалектів та завдяки мовотворчості тогочасних письменників та лінгвістів була сформована чеська літературна мова. Отже, хорвати-іллирійці, які прагнули створити єдину мову для південних слов'ян звернулися до матеріалу саме чеської мови, запозичивши звідти сформовану систему діакритичних знаків та окремі слова, які мали заповнити прогалини у хорватській лексико-семантичній системі того часу.

хорватської лексичної системи. Серед таких одиниць є, зокрема, і терміни: *proraun, uljudba, nazivlje, ozrauje, tisak, tiskara, ravnatelj* та ін.

Інший хорватський мовознавець Томіслав Маретич головне джерело поповнення лексичного складу хорватської мови вбачав у “народній новоштокавській мові В. Караджича” [28: 10–11]. У своїй праці “Hrvatski ili srpski jezični savjetnik”<sup>2</sup> науковець запропонував чимало нових слів як заміну до вже існуючих, але, на його думку, не зовсім вдалих питомих лексем. Наприклад, замість слова *latica* мовознавець пропонував словосполучення *cvjetni listić*, замість *poduzeće – preuzeće* тощо. Натомість Т. Маретич уважав зайвим вигадувати власні відповідники до лексем, які вживаються у багатьох мовах (до інтернаціоналізмів). Він виступав за вживання у хорватській мові слів *muzika, jezuit, fabrika*, а не *glazba, isusovac, tvornica* тощо [28: 5–31].

Наступний період розвитку хорватської мови часів Незалежної Держави Хорватії (НДХ) характеризується надмірним пуризмом, що проявлявся у витісненні багатьох сербських і хорватських слів, які помилково вважалися сербськими, з активного вжитку, та їхньою заміною новими чи відродженими питомими утвореннями, більшість з яких, за деяким винятком, наприклад, *brzjav, uljudba, ozrauje*, так і не прижилася у мові: порівняймо, *veleigralište (stadion), putničarstvo (turizam), brodoprtnja (konvoj), duhanar (trafikan), krugoval (radio)* та багато інших. [28: 33].

Після 1945 р. і до початку 90-х років ХХ ст. унаслідок політики уніфікації сербської і хорватської мов, з хорватського лексикону на периферію відійшло багато питомих лексичних одиниць та чимало інших елементів різних рівнів хорватської мовної системи, відмінних від сербської, які не були враховані югославськими мовознавцями того періоду.

Ситуація змінилася після 1990 року, коли Хорватія стала незалежною державою. Динаміка лексичних змін хорватської мови цього періоду зумовлена низкою причин, серед яких – як глобальні процеси, що призвели до оновлення словникового складу одразу багатьох європейських мов, а це, передовсім, стрімкий науково-технічний прогрес та закріплення за англійською (американською) статусу мови міжнародного спілкування, так і локальні соціолінгвальні чинники, що визначили зміни лише у хорватській мові. До таких чинників, зокрема, зараховуємо:

- зміну суспільно-політичної ситуації: розпад СФРЮ та проголошення незалежної республіки Хорватії;
- зміну правового статусу хорватської мови;
- радикалізацію мовної політики та зміну ставлення до сербської мови і сербів;
- підвищення інтересів суспільства до мовних питань та їх певну політизацію.

З огляду на інтенсивне поповнення хорватського лексикону новими одиницями наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., чимало хорватських мовознавців звертається до аналізу неологізмів саме цього періоду. Проблеми творення нових слів та словотвірної адаптації запозичень у хорватській мові присвячені праці Степана Бабица [7], Рудольфа Филиповича [12], Антіци Менац [14], Ліліани Сочанац [29], Міліци Міхалевич

<sup>2</sup> Maretić T. Hrvatski ili srpski jezični savjetnik za sve one, koji žele dobro govoriti i pisati našim jezikom / T. Maretić. – Zagreb, 1924. – 509 s.

[15; 16] та ін. Питання семантичних видозмін хорватської лексики розглянуто у дослідженнях Рудолфа Филиповича [11], Ані Ніколич-Гойт [21], Марії Турк [32] та ін. З огляду на інтенсивне зростання у хорватській мові кількості іншомовної лексики, насамперед англіцизмів (американізмів), чимало мовознавців звернуло свою увагу саме на цей аспект вивчення неологізмів. Найповніший аналіз запозичень з англійської у хорватську мову 80-х – початку 90-х років ХХ ст. зробив Р. Филипович, який визначив основні рівні та ступені адаптації іншомовної моделі у хорватській мові [10; 11]. Дослідження Р. Филиповича сьогодні продовжує А. Ніколич-Гойт, яка в своїх публікаціях зосереджує увагу на закономірностях функціонування англіцизмів у хорватській мові та розглядає ступені пристосування англійської моделі до різних систем (фонетичної, морфологічної, семантичної) цієї мови [22; 23]. Питанням заміни англійських лексем питомими відповідниками багато років займається відомий хорватський лінгвіст академік С. Бабич [6; 8]. Ще один важливий аспект дослідження неологізмів у сучасних соціально-політичних та культурних умовах – це аналіз функціонування англіцизмів у різних європейських мовах, зокрема й у хорватській, з урахуванням статусу англійської як глобальної мови комунікації у сучасному світі. Цей аспект у своїй праці “English as a Global Language” детально дослідив британський мовознавець Девід Кристел [9]. З хорватських науковців це питання розглядали Нівес Опачич [24; 25] і Ліліяна Сочанац [30]. Найгрунтовнішим на сьогодні у хорватській лінгвістиці дослідженням, що торкається різних аспектів вивчення неологізмів, є монографія Весни Мухвич-Димановськи “Neologizmi. Problemi teorije i primjene”, у якій авторка, резюмуючи дослідження своїх попередників, розглядає теоретичні проблеми неології та подає короткий огляд історії вивчення неологізмів на прикладах “англоамериканського”, французького, німецького та хорватського мовних середовищ [19].

З огляду на інтенсивне поповнення хорватської мови новими лексико-семантичними одиницями наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., саме лексикографічний аспект опрацювання неологізмів у цей період належить до найактуальніших. Загалом серед основних чинників, що впливають на відображення неологізмів у лексикографічних працях науковці виокремлюють:

- інтенсивність розвитку лексико-семантичного фонду мови;
- лінгвосоціальні умови (інтерес громадськості до теми “мова і суспільство”);
- думки лексикографів щодо предметів опису в період лексичних зрушень;
- традиції внесення слова до лексикографічних праць тощо [1].

Відображення нових лексичних одиниць у сучасній лексикографії різних країн, як і в хорватській лінгвістиці, має дві форми: 1) нові слова, словосполучення та значення подано у спеціальному неологічному словнику; 2) нові лексичні одиниці та значення слів входять до повторних доповнених видань тлумачних словників. Завданням першого типу словників є фіксація та опис нових лексичних одиниць та значень, які з’явилися у мові певного періоду, але не обов’язково закріпилися узусом. Другий різновид лексикографічних праць є нормативним. Його завдання – зафіксувати ті неолексеми, словосполучення та значення, які, утвердившись у мовленнєвому узусі, стають надбанням літературної мови. Сучасний стан розвитку новітніх технологій дає мовознавцям ще одну можливість навіть щоденного фіксування нових

лексичних одиниць у електронних версіях словників. Отже, існування лексикографічних праць у електронній інтернет-формі допомагає мовознавцям швидше реагувати на зміни у словниковому складі мови і відразу фіксувати їх у працях, і, що найважливіше, ці зміни швидко стають доступними для користувачів онлайн словників.

Важливою перевагою електронних словників є те, що вони дають змогу фіксувати різні okazionalizmi, які з часом можуть перейти у категорію нормативної лексики, а також okazionalni vживання слів. Багаторазова фіксація т. зв. “випадкового” вживання лексеми у певному контексті з часом допоможе закріпити за нею статус семантичного неологізма.

У хорватській неології усталеною є практика внесення нових слів і значень до повторних доповнених видань тлумачних словників. У Хорватії за останні 30 років вийшло 10 доповнених видань “Rječnika hrvatskog jezika” В. Анича<sup>3</sup> [2] (1991, 1994, 1996, 1998, 2000, 2003, 2006, 2007, 2009, 2010 (кишенькова версія)). З 2006 року, крім паперових словників, почали видавати мультимедійні версії на CD. Нові слова, а також значення, що з’явилися та засвоїлися у хорватській мові від часу останнього видання словника, позначені відповідним скороченням *neol.* (*neologizam*). Щодо спеціальних словників хорватських неологізмів, можемо згадати лише одну колективну лексикографічну працю “Rječnik novih riječi. Mali vodič kroz nove riječi i pojmove u hrvatskim glasilima” [27].

З 2006 року в інтернеті доступною є онлайн версія Rječnika hrvatskog jezika [13], що розроблена упродовж 15 років на матеріалі Rječnika hrvatskog jezika В. Анича (1991, 1994, 1998, 2003) і Словника іншомовних слів В. Анича, І. Голдштайна [3] (1998, 2000). Як зазначають укладачі цього лексикографічного проекту, “словникова база постійно доповнюється і корегується”. Нові слова і значення, як і в паперовій версії мають позначку *neol.*

Новим кроком у практиці відображення неологізмів у хорватській лексикографії став електронний “Rječnik neologizama u hrvatskome jeziku” [20]. Словник укладений колективом авторів на філософському факультеті Загребського університету. З 2016 року він доступний для користувачів в інтернет-мережі. Словник містить реєстр хорватських неологізмів, до яких укладачі зараховують питомі і запозичені нові слова, а також неосемантизми й актуалізовану лексику. Для повнішого розкриття значення до реєстрових слів додано приклади їхнього вживання у друкованих та електронних медіа, а також дату фіксації. Словник містить лексику початку ХХІ ст., що була зазначена у джерелах від 2001 року. Останні неологізми внесені до реєстру у жовтні 2017 року. Пошук у словнику можливий за першою літерою реєстрового слова, датою фіксації неологізма у відповідному джерелі або за категоріями, які вказують на походження слова / словосполучення: *povotvorenica*, *prema engleskome*, *japanski* та ін. Долучитися до створення словника може кожен з читачів / користувачів. Для цього необхідно тільки надіслати свої пропозиції слів, які ви вважаєте новими, та вказати контекст і дату фіксації нової лексичної чи семантичної одиниці. Головною метою лексикографічного проекту, як зазначають укладачі, є створення Словника неологізмів у хорватській мові..

<sup>3</sup> З огляду на обмежений обсяг публікації у списку літератури подаємо бібліографічний опис лише першого видання словника.

З огляду на історично-політичну ситуацію, на тлі якої розвивалася хорватська мова у другій половині ХХ ст., на сучасному етапі важливим чинником оновлення лексичного складу саме хорватської мови вважаємо радикалізацію мовної політики і підвищення інтересів суспільства до мовних питань. У цьому контексті варто згадати Конкурс на найкраще хорватське слово, який, за ініціативи відомого мовознавця, академіка С. Бабича у 1993 році започаткував часопис “Jezik” [5]. Нагородою, що з 2012 року названа на честь лікаря Івана Шретера, який був переслідуваний і убитий під час Громадянської війни в Югославії за те, що вживав у своїх лікарських звітах виразно хорватську лексику, спеціальна комісія з найавторитетніших хорватських мовознавців відзначає найкращі новотвори, подані на розгляд, які не були раніше зафіксовані у жодному хорватському словнику, та є відповідниками до іншомовних слів/словосполучень. За час проведення конкурсу лексемами-переможцями були, наприклад: *suosnik* (*koaksijalni kabel*), *očvrsje* (*hardware*), *osobnica* (*osobna iskaznica*), *uspornik* (*laing policeman, ležeći policajac*), *osjećajnik* (*emotikon*), *alkomjer* та ін. [33].

З перерахованих слів, інтернет-версії Rječnika hrvatskoga jezika зазначене лише *suosnik* з позначкою *neol. tehn.* [13]. Термін *očvrsje* зафіксований у Rječniku neologizama. Що ж до слова *uspornik*, воно не подане у цьому ж словнику як реєстрове, а додане тільки як відповідник до *ležeći policajac* [20].

Отже, навіть дуже поверхневий аналіз ступеня засвоєння вищезгаданих новотворів вказує на те, що ініціатива хорватських мовознавців наразі залишається не до кінця прийнятною як для носіїв мови, так і для самих лінгвістів, які поки не впроваджують або повільно впроваджують подібну лексику до різного роду словників.

Підсумовуючи, робимо висновок, що починаючи із часів становлення хорватської неології і до сьогодні, незважаючи на численні історично-політичні перешкоди, мовознавці прагнули до збагачення лексико-семантичного складу хорватської мови на базі питомого матеріалу, що засвідчують вже перші перекладні словники. Сьогодні, з огляду на високу інтенсивність поповнення лексичного складу хорватської мови насамперед іншомовними одиницями англійського походження, основні завдання дослідників полягають у фіксації цих запозичених елементів у лексикографічних працях, у пошуку відповідних способів їхньої адаптації до різних рівнів хорватської мовної системи та в активізації і актуалізації словотвірних джерел для творення питомих відповідників.

#### Список використаної літератури

1. Зеленин А. В. Финская неография / А. В. Зеленин // Русская академическая неография (к 40-летию научного направления) : Материалы международной конференции. Институт лингвистических исследований РАН 23–25 октября 2006 г. / ред. Т. Н. Буцева, О. М. Карева. – Санкт-Петербург : Наука, 2006. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://neolexiling.narod.ru/>. Дата звернення : 06.05.2014.
2. Anić V. Rječnik hrvatskoga jezika / V. Anić. – Zagreb : Novi liber, 1991. – 887 s.
3. Anić V. Rječnik stranjih riječi / V. Anić, I. Goldstein. – Zagreb, Novi liber, 1999. – 1471 s.
4. Babić S. Hrvatski jučer i danas / S. Babić. – Zagreb : Školske novine, 1995. – 323 s.
5. Babić S. O najboljoj riječi u 1994. godini / S. Babić // Jezik. – 1995. – № 42(5). – S. 138–146.
6. Babić S. Problem norme u hrvatskom književnom jeziku / S. Babić // Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika. – Zagreb : Matica hrvatska, 1999. – S. 182–202.

7. *Babić S.* Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku / S. Babić. – 3. poboljšano izd. – Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti : Globus, 2002. – 618 s.
8. *Babić S.* Hrvanja hrvatskoga. Hrvatski u koštacu sa srpskim i u klinču s engleskim / S. Babić. – Zagreb : Školska knjiga, 2004. – 262 s.
9. *Crystal D.* English as a Global Language / D. Crystal. – 2 ed. – Cambridge : University Press, 2003. – 228 p.
10. *Filipović R.* Teorija jezika u kontaktu / R. Filipović. – Zagreb : JAZU, 1986. – 322 s.
11. *Filipović R.* Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku : porijeklo – razvoj – značenje / R. Filipović. – Zagreb : JAZU. – Školska knjiga, 1990. – 336 s.
12. *Filipović R.* Transmorfemizacija / R. Filipović // *Filologija*. – 1995. – № 24–25. – S. 59–67.
13. Hrvatski jezični portal [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=main>. Дата звернення : 15.04.2018.
14. *Menac A.* Hrvatski rusizmi s imenskom sastavnicom / A. Menac // Балканская Русистика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.russian.slavica.org/article1347.html>. Дата звернення : 03.07.2013.
15. *Mihaljević M.* Razradba tvorbenih načina u nazivlju (s posebnim obzirom na odnos među složenicama bez spojnika -o-, sraslicama i tvorenicama s prefiksoidima) / M. Mihaljević, E. Ramadanović // *Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. – Zagreb, 2006. – Knj. 32. – С. 193–211.
16. *Mihaljević M.* Tvorbeni modeli u novome hrvatskom tehničkom nazivlju / M. Mihaljević // *Drugi hrvatski slavistički kongres : [zbornik radova]* / ur. D. Sesar. – Zagreb, 2001. – S. 519–525.
17. *Mažuranić I.* Deutsch-ilirisches Woerterbuch = Njemačko-ilirski slovar / I. Mažuranić, J. Užarević. – Agram : Ljudevit Gaj, 1842. – 486 s.
18. *Muhvić-Dimanovski V.* Šulekovi neologizmi / V. Muhvić-Dimanovski // *Zbornik o Bogoslavu Šuleku : [zbornik radova sa znanstvenog skupa održanoga u Zagrebu od 23. do 24. studenoga 2005. godine]* / ur. M. Moguš. – Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 1998. – S. 103–109.
19. *Muhvić-Dimanovski V.* Neologizmi. Problemi teorije i primjene / V. Muhvić-Dimanovski. – Zagreb, 2002. – 123 s.
20. *Muhvić-Dimanovski V.* Rječnik neologizama u hrvatskome jeziku / V. Muhvić-Dimanovski, A. Skelin Horvat, D. Hriberski [Електронний ресурс]. Режим доступу : [www.rjecnik.neologizam.ffzg.unizg.hr](http://www.rjecnik.neologizam.ffzg.unizg.hr). Дата звернення : 13.04.2018.
21. *Nikolić-Hoyt A.* Semantička adaptacija engleskih posuđenica u hrvatskom jeziku / A. Nikolić-Hoyt // *Filologija*. – 2002–2004. – № 41. – S. 95–103.
22. *Nikolić-Hoyt A.* Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom / A. Nikolić-Hoyt // *Riječ*. – 2003. – №9. – S. 109–115.
23. *Nikolić-Hoyt A.* Uloga popularnih i novih medija u jeziku globalnih tinejdžera / A. Nikolić-Hoyt // *Jezik i medij. Jedan jezik : više svjetova : [zbornik]* / ur. J. Granić. – Zagreb. – Split : HDPL, 2006. – S. 495–502.
24. *Opačić N.* Hrvatski jezični putokazi. Od razdraganosti preko straha do ravnodušnosti / N. Opačić. – Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2007. – 268 s.
25. *Opačić N.* Prodor engleskih riječi u hrvatski jezik / N. Opačić // *Jezik : časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*. – 2007. – № 54. – S. 22–27.
26. *Reljković A. M.* Nova slavonska i nimačka gramatika = Neue Slavonisch und Deutsche Grammatik / A. M. Reljković. – Wiens, 1789.
27. Рječnik novih riječi. Mali vodič kroz nove riječi i pojmove u hrvatskim glasilima / [D. Brozović-Rončević, A. Gluhak, V. Muhvić-Dimanovski]; ur. M. Grgić. – Zagreb : Minerva, 1996. – 209 s.
28. *Samardžija M.* Hrvatski jezik u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj / M. Samardžija. – Zagreb, 1993. – 260 s.
29. *Sočanac L.* O nekim anglicizmima i pseudoanglicizmima u rječnicima hrvatskog književnog jezika / L. Sočanac // *Filologija*. – 1994. – № 22/23. – S. 225–228.
30. *Sočanac L.* Engleski kao globalni jezik danas / L. Sočanac // *Riječ : časopis za filologiju*. – 2003. – № 9 (1). – S. 82–88.

31. Šulek B. Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenoga nazivlja : osobito za srednja učilišta = Deutsch-kroatische wissenschaftliche Terminologie = Terminologia scientifica italiano-croata / B. Šulek. – Zagreb : Narodna tiskara d-re Lj. Gaja, 1874–1875. – 1369 s.
32. Turk M. Semantičke posuđenice – jedan oblik prevedenica / M. Turk // Filologija. – Zagreb, 1998. – Knj. 30–31. – S. 519–528.
33. Vekić N. Nove su hrvatske riječi istovrijednik, podzemnica i zaslonik / N. Vekić [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.glas-slavonije.hr/332757/5/Nove-su-hrvatske-rijeci-istovrijednik-podzemnica-i-zaslonik>. Дата звернення : 08.04.2018.
34. Vince Z. Putovima hrvatskoga književnog jezika : lingvističko-kulturnopovijesni prikaz filoloških škola i njihovih izvora / Z. Vince. – Zagreb : Sveučilišna naklada Liber, 1978. – 629 s.
35. Vince Z. Putovima hrvatskoga književnog jezika : lingvističko-kulturnopovijesni prikaz filoloških škola i njihovih izvora / Z. Vince. – 3. dopunjeno izd. – Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 2002. – 781 s.

### References

1. Zelenin A. V. Finskaya neografiya / A. V. Zelenin // Russkaya akademicheskaya neografiya (k 40-letiyu nauchnogo napravleniya) : Materialy mezhdunarodnoy konferencii. Institut lingvističeskikh issledovanij RAN 23–25 oktyabrya 2006 g. / red. T. N. Buceva, O. M. Kareva. – Sankt-Peterburg : Nauka, 2006. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://neoxiling.na.rud.ru/>. Data zvernennya : 06.05.2014.
2. Anić V. Rječnik hrvatskoga jezika / V. Anić. – Zagreb : Novi liber, 1991. – 887 s.
3. Anić V. Rječnik stranih riječi / V. Anić, I. Goldstein. – Zagreb, Novi liber, 1999. – 1471 s.
4. Babić S. Hrvatski jučer i danas / S. Babić. – Zagreb : Školske novine, 1995. – 323 s.
5. Babić S. O najboljoj riječi u 1994. godini / S. Babić // Jezik. – 1995. – № 42(5). – S. 138–146.
6. Babić S. Problem norme u hrvatskom književnom jeziku / S. Babić // Norme i normiranje hrvatskoga standartnoga jezika. – Zagreb : Matica hrvatska, 1999. – S. 182–202.
7. Babić S. Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku / S. Babić. – 3. poboljšano izd. – Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti : Globus, 2002. – 618 s.
8. Babić S. Hrvanja hrvatskoga. Hrvatski u koštacu sa srpskim i u klinču s engleskim / S. Babić. – Zagreb : Školska knjiga, 2004. – 262 s.
9. Crystal D. English as a Global Language / D. Crystal. – 2 edition. – Cambridge : University Press, 2003. – 228 p.
10. Filipović R. Teorija jezika u kontaktu / R. Filipović. – Zagreb : JAZU, 1986. – 322 s.
11. Filipović R. Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku : porijeklo – razvoj – značenje / R. Filipović. – Zagreb : JAZU. – Školska knjiga, 1990. – 336 s.
12. Filipović R. Transmorfemizacija / R. Filipović // Filologija. – 1995. – № 24–25. – S. 59–67.
13. Hrvatski jezični portal. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=main>. Data zvernennya : 15.04.2018.
14. Menac A. Hrvatski rusizmi s imenskom sastavnicom / A. Menac // Балканская Русистика. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.russian.slavica.org/article1347.html>. Data zvernennya : 03.07.2013.
15. Mihaljević M. Razradba tvorbenih načina u nazivlju (s posebnim obzirom na odnos među složenicama bez spojnika –o-, sraslicama i tvorenicama s prefiksoidima) / M. Mihaljević, E. Ramadanović // Rasprave instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. – Zagreb, 2006. – Knj. 32. – S. 193–211.
16. Mihaljević M. Tvorbeni modeli u novome hrvatskom tehničkom nazivlju / M. Mihaljević // Drugi hrvatski slavistički kongres : [zbornik radova] / ur. D. Sesar. – Zagreb, 2001. – S. 519–525.
17. Mažuranić I. Deutsch-ilirisches Woerterbuch = Njemačko-ilirski slovar / I. Mažuranić, J. Užarević. – Agram : Ljudevit Gaj, 1842. – 486 s.



18. *Muhvić-Dimanovski V.* Šulekovi neologizmi / V. Muhvić-Dimanovski // Zbornik o Bogoslavu Šuleku : [zbornik radova sa znanstvenog skupa održanoga u Zagrebu od 23. do 24. studenoga 2005. godine] / ur. M. Mogaš. – Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 1998. – S. 103–109.
19. *Muhvić-Dimanovski V.* Neologizmi. Problemi teorije i primjene / V. Muhvić-Dimanovski. – Zagreb, 2002. – 123 s.
20. *Muhvić-Dimanovski V.* Rječnik neologizama u hrvatskome jeziku / V. Muhvić-Dimanovski, A. Skelin Horvat, D. Hriberski [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : [www.rjecnik.neologizam.ffzg.unizg.hr](http://www.rjecnik.neologizam.ffzg.unizg.hr). Data zvernennya : 13.04.2018.
21. *Nikolić-Hoyt A.* Semantička adaptacija engleskih posuđenica u hrvatskom jeziku / A. Nikolić-Hoyt // Filologija. – 2002–2004. – № 41. – S. 95–103.
22. *Nikolić-Hoyt A.* Hrvatski u dodiru s engleskim jezikom / A. Nikolić-Hoyt // Riječ. – 2003. – № 9. – S. 109–115.
23. *Nikolić-Hoyt A.* Uloga popularnih i novih medija u jeziku globalnih tinejdžera / A. Nikolić-Hoyt // Jezik i medij. Jedan jezik : više svjetova : [zbornik] / ur. J. Granić. – Zagreb. – Split : HDPL, 2006. – S. 495–502.
24. *Opačić N.* Hrvatski jezični putokazi. Od razdraganosti preko straha do ravnodušnosti / N. Opačić. – Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2007. – 268 s.
25. *Opačić N.* Prodor engleskih riječi u hrvatski jezik / N. Opačić // Jezik : časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika. – 2007. – № 54. – S. 22–27.
26. *Reljković A. M.* Nova slavonska i nimačka gramatika = Neue Slavonisch und Deutsche Grammatik / A. M. Reljković. – Wiena, 1789.
27. Rječnik novih riječi. Mali vodič kroz nove riječi i pojmove u hrvatskim glasilima / [D. Brozović-Rončević, A. Gluhak, V. Muhvić-Dimanovski]; ur. M. Grgić. – Zagreb : Minerva, 1996. – 209 s.
28. *Samardžija M.* Hrvatski jezik u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj / M. Samardžija. – Zagreb, 1993. – 260 s.
29. *Sočanac L.* O nekim anglicizmima i pseudoanglicizmima u rječnicima hrvatskog književnog jezika / L. Sočanac // Filologija. – 1994. – № 22/23. – S. 225–228.
30. *Sočanac L.* Engleski kao globalni jezik danas / L. Sočanac // Riječ : časopis za filologiju. – 2003. – № 9 (1). – S. 82–88.
31. *Šulek B.* Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenoga nazivlja : osobito za srednja učilišta = Deutsch-kroatische wissenschaftliche Terminologie = Terminologia scientifica italiano-croata / B. Šulek. – Zagreb : Narodna tiskara d-re Lj. Gaja, 1874–1875. – 1369 s.
32. *Turk M.* Semantičke posuđenice – jedan oblik prevedenica / M. Turk // Filologija. – Zagreb, 1998. – Knj. 30–31. – S. 519–528.
33. *Vekić N.* Nove su hrvatske riječi istovrijednik, podzemnica i zaslonik / N. Vekić [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.glas-slavonije.hr/332757/5/Nove-su-hrvatske-rijeci-istovrijednik-podzemnica-i-zaslonik>. Data zvernennya : 08.04.2018.
34. *Vince Z.* Putovima hrvatskoga književnog jezika : lingvističko-kulturnopovijesni prikaz filoloških škola i njihovih izvora / Z. Vince. – Zagreb : Sveučilišna naklada Liber, 1978. – 629 s.
35. *Vince Z.* Putovima hrvatskoga književnog jezika : lingvističko-kulturnopovijesni prikaz filoloških škola i njihovih izvora / Z. Vince. – 3. dopunjeno izd. – Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 2002. – 781 s.

Стаття: надійшла до редакції 23.07.2018  
прийнята до друку 20.08.2018

**DEVELOPMENT OF CROATIAN NEOLOGY:  
ACHIEVEMENTS AND PERSPECTIVES****Olga Tkachuk**

*The Andrey Sheptytsky National Museum in Lviv,  
Manuscripts and Early Printed Books Department,  
Svobody ave., Lviv, Ukraine, 79008,  
tel. (032)2358856,  
e-mail: fedoryshyn\_olia@yahoo.com*

The scientific foundation of Croatian neology as a branch of linguistics have been laid quite a long time ago. The first research works related to the study of the new native words began to appear as early as the seventeenth century, when Croatian writers and philosophers, among them one of the first Croatian purists Pavao Ritter Vitezović, proclaimed “the cleansing and purification of the language of foreign elements” as the main principle of the development of the Croatian vocabulary. The article deals with the problem of linguistic status of neology in Croatia, analyzes the different views of linguists on the problem of updating and enriching Croatian vocabulary at different historical periods of the language development and also studies the question of recording Croatian neologisms in modern printed and internet dictionaries. The study showed that during the history of the development of Croatian neology the views of linguists have been changed, depending on historical, political and cultural conditions. But, in spite of numerous obstacles, linguists were insisting on using the native elements to enrich the Croatian vocabulary. The situation was different between 1945 and 1990. As a result of the unification of the Serbian and Croatian languages at that time, many lexical units and many other elements of the different levels of the Croatian language system were not taken into account by the Yugoslav linguists. The situation changed after 1990, when Croatia became an independent state. The dynamics of the lexical changes to the Croatian language of this period caused by different factors, such as internal social and political situation on the one hand, and global processes, such as scientific and technological progress and international status of English (American) as a global language on the other hand, which led to the renewal of the vocabulary not only to Croatian, but to many other European languages.

*Key words:* croatian neology, neologism, lexicography.